

erre szakosítom magam. Hogy aki tudja, hogy merre van a hazánk útja, találjon tizenéveseket, akik rábólintanak arra, amit tud, legyen a Bokorban újabb negyven esztendő, amikor tudjuk, hogy mi a jó, meg hogy mit jelent szeretni.

Addig meg mondom változatlanul, amit tudok, amíg van, aki meghallgatja. S hallgatom, amit Jóska-Botond-Péter mond. Mert történt azért valami körünkben e 60 év alatt. Belekerült az üdvtörténetbe, ami eddigelé a pogányság s az istentelenség fejezetében volt található. Mert, ha az emberi természet az Isten magát-megmutatása, kinyilatkoztatása, akkor Szókratész és Buddha, illuminizmus és Kommunista kiáltvány is, minden nemes emberi szándék abba a könyve való, amelyikbe Izajás és Jézus szavai találhatóak.

A Tamás-evangélium is felteszi Jézusnak a kérdést, hogy mikor jön el az Isten Országá. S a válasz: amikor a kettő eggyé lesz.

Más juhaim is vannak. Azokat is ide kell hoznom. Hogy egy akol legyen és egy pásztor.

Magamnak meg csak annyit mondom, hogy nem kell feltétlenül szétzavarnom azokat, akik az elmúlt félszázad folyamán hűségeseeknek bizonyultak. Ámen.

KASZAP MÁRTA

ÁLMODOM EGY HELYRŐL...

Megjegyzés 2001 június 4-én: Első lelkigyakorlat az iskolában, Szentantalfán. Ezt az előadást készítettem. Hozzászólás kevés érkezett. Jelen voltak: Gyurka bácsi, Acél hp, György hp, Bisztrai Gyuri, Garay Bandi, Kaszap hp, Merza Jócó és Erzsi, Dombi hp, Hidvéghy Éváék, Az akkori előadásommal ma is teljesen azonosulok, s az azóta eltelt időben a fejlődés eszerint halad.

1. Indítékaim

1972-től ismertem meg a Bokor közösségekben az igaz Evangéliumot. Hálás vagyok ezért elsősorban családomnak, ahol olyan életre neveltek egészen felnőtt koromig, mely jó táptalaj volt az Evangélium befogadására. S hálás vagyok Kaszap Lacinak, Istvánnak, Halász Bandi bácsinak, Kertész Jutkának, Bulányi Gyurka bácsinak. És hálás vagyok még sok mindenkinek, akiket nem tudok felsorolni, oly sokan vannak.

A radikális evangéliumi élet arra indított minket, hogy lakótelepi házunkat eladva egy kertes házat építsünk 1981-től, barátainkkal közösen, s azt megosszuk másokkal is. Ekkor fiatal házaspároknak adtunk otthont, Dévai Zoli és Ági barátainkkal együtt.

Volt olyan időszak, hogy nyolc család laktunk együtt, sokféle munkát megosztva, sok mindent közösen használva. Ez az időszak a mai napig is tart. Ekkor már valamiféle aktívabb osztozási igény volt bennünk.

A környezet és természet iránti felelősségünk 1982-től épült folyamatosan, s a méregmentes kertészkedéssel kezdődött. Tanultam, tanítottam különböző közösségi rendezvényeken ezzel kapcsolatos ismereteimet. Az ökológikus gondolkodásmód fejlődésével egyre nagyobb felelősségünk ébredt a Földért, észrevettük, hogy gyökeres társadalmi változásokért kell tennünk, nem elsősorban a bajokat orvosolni, hanem elsősorban a megelőzésért dolgozni. Megismerkedtünk egy egész sor magyarországi kezdeményezéssel. Hat évvel ezelőtt 1989-ben már ezzel a céllal Istvánnal, Edinával és Ákossal végiglátogattunk jónéhány hollandiai és németországi biofarmot vagy kis ökofalut, hogy bátorítást nyerjünk az elinduláshoz, életmódváltáshoz.

Ezután találkoztunk a hutteriekkel. Először Gyurka bácsi és Simonyi Gyuszi, itt Magyarországon. Majd Vadovics Kristóf, aki most már Edina férje, volt kinn fél évig egyik amerikai közösségünkben, 1991-ben. Később, 1992-ben Edina fél évig, én két hétig Spring Valley-ben. Majd 1993 második felében fél évig angliai falujukban István, Ákos, Gábor, Atilla és én. Rendkívüli élmény volt számunkra élő példájuk.

Most tehát itt állunk és szeretnénk megalkotni álmaink faluját.

A gondolkodásom erről a faluról napról-napra változik, eredőjében pozitív irányban. Az elmúlt egy évet szinte teljes egészében arra szántam, hogy ezért a faluért dolgozzak. Több munkahely-ajánlatot tettem félre ezért. Mai szavaimat hangos gondolkodásként osztom meg veletek. Amit megígérhetek az az, hogy életemet, gondolkodásomat, tetteimet hibáimmal, bűnbánatommal együtt a Szeretet-életnek rendelem alá.

2. Pontosabb elképzeléseim

Bennem az ökológiai szempontok rendkívül erősek, úgy élem meg, ha erre nem figyelünk, akkor nem azt tesszük, amire szükség van.

Azt gondolom, hogy a jézusi élet és az ökológikus élet jól megférnek egymással. Jézus a mi hitünk szerint fontosnak tartotta az evilági életet. Nem lehet, hogy mi ne törődjünk az eljövendő nemzedékek életterével, nem lehet, hogy eléljük előlük a jövőt.

Sőt azt gondolom, hogy ez az a kérdés, melyben hősies kiállást kell tanúsítanunk, önmérsékletre, önfegyelemre törekedve, a pénz hatalmát megtörve, embertársainkkal osztozva, mindenkit segítve.

A Föld mindenkié. Csak köztulajdonban tudom elképzelni. (Ma Magyarországon egy emberre egy hektárnál valamivel kisebb terület esne. Mi remélem ennél az átlagnál kevesebbet fogunk használni fejenként, akkor is ha később erőssé válik a közösség anyagilag is.)

A megépítendő falu modell olyan kell, hogy legyen, amit átlagemberek is követni tudnak, ahova szívesen jönnek az emberek. A szerzetesrendi közös élet, a hutterieknél megtapasztalt családos közös élet túl szoros, nem tud szélesan alkalmazhatóvá válni. Mi pedig azt szeretnénk, hogy a jézusi közösségek behálózzák az egész földet. Úgy érzem, saját egyéni alkatom kész arra, hogy szigorú, családos szerzetesi életet éljünk, teljes vagyonszövetséggel, de akkor a mostani családi, Bokor és más emberek kizáródnak, nem tudnak ilyen nagy váltást egyszerre lépni, minthogy kialakult egzisztenciát, lakást, kapcsolatokat nem könnyű elhagyni a bizonytalannak látszóért. Ha viszont egy szerves átmenetet tudunk kialakítani, akkor nagyon vonzóvá válhat. Valamivel több önálló életet képezek el a családok számára. Ezt részletezni fogom jobban a továbbiakban.

Teljesen fokozatos, harmonikus, de céltudatosan haladó megvalósítást tartok megfelelőnek.

Egyrészt van a Bokor-közösség élete, mely nagyszerű életteret kap ezzel a szentantalfai lehetőséggel, hogy rengeteg mindent rendezhet itt a közösségek épülése, fejlődése, pihenése, barátkozása, munkája céljából. Ezeket a lehetőségeket meg kell fizetni természetesen a legméltányosabb áron. Azaz, aki nem száll be például az iskolavásárlásba, az fizet az ott töltött időért. Aki beszáll a vásárlásba az két évig nem fizet. Ez a fizetés bekapcsolódhat a leendő zöld bankos elszámolási rendszerbe, ahol cserélünk munkát, tárgyakat, információkat, tudományt, stb., azaz a fizetés lehet segítség is. Összefüggést dolgozunk ki a zöld forintos és a valóságos pénzrendszer között, de a közösségen belül mi a pénzt csereeszköznek tartjuk csak.

Ennek a belső banknak a működtetése kezdetben nagyon komoly adminisztrációs és beszámolás (gazdasági hírlevél) tevékenységet igényel. Meg kell alkotnunk egy információs rendszert, amely fokozatosan fejleszhető, bővíthető, s lassan kényelmessé teszi az adminisztrációt. Egyelőre ehhez csak feljegyzéseink vannak, hozzávetőlegesen

pontosan, de ez is már sok időt, odafigyelést kívánt. Úgy gondolom, hogy ez a tevékenység már egy munkahelyet feltételez valamelyikünk számára, természetesen ehhez hozzákerül még más fontos feladat is, mint például az események feljegyzése, pályázatírás, pénzügyi kezelés, gazdasági vezetés, munkaszervezés stb.

Egyelőre ez egy munkahely, később ez biztosan több ember munkáját fogja igényelni. A fizetés részben zöld forint, részben valóságos forint lesz.

Másrészt vannak azok a családok, egyének, akik szép sorban el tudják határozni, hogy itt szeretnének élni. Egy család akkor tudja elhatározni ezt, ha megélhetési lehetőségeit – tisztán - látja, s egyébként a család eljutott arra a

döntésre, hogy kell változni életének, ki kell vonulnia a kapitalizmus által nyújtott szorítóból, barátaival összefogva valami más társadalmi modellt kell megélnie és tanítania. Nagyon jó dolog, ha akad olyan család, aki nemcsak a saját családja megélhetését tudja biztosítani, hanem munkát tud teremteni másoknak is. A munka teremtéséhez lehet, hogy nem kell jelentős tőke, esetleg átmenetileg kívül végzi a családfő. Lehet, hogy kell tőke, amit saját vagyonból, pályázattal, adománnyal tud megteremteni. A belső banki elszámolásba minden bekerül, bármilyen forrásból teremtődik a munkahely. Ha még csak a család részesül a jövedelemből, akkor az még nem kerül be a zöldbankba. Első elképzelésem szerint az iskola, mint közös tulajdon adhat zsilipszerűen otthont az első letelepedni szándékozóknak. Valószínűleg érdemes a tetőterét is megcsinálni, hogy több célra alkalmas lehessen. Például el tudom képzelni, hogy egy család és egy idős ember jelenlegi állapotában is elférhet. Ha sikerül a felvonulási épületet megcsinálni úgy, hogy a táborozási feltételek kialakuljanak, akkor ott lehetne megvalósítani a közösségi nyaralásokat. Ez akkor nagyon fontos, ha akad már olyan család, aki le akar költözni. Idős barátunk, testvérünk máris volna, csak legyen lehetőség.

Később, ha megteremtődnek a lehetőségek, igény van rá és pénz is, akkor elkezdődhet Bokorligeten a közösségi épület építése is, melynél nagyon vigyáznunk kell, hogy ne tűnjék hatalmasnak, mégis nagyon sokfunkciós lehessen. Ez természetesen közös tulajdon lenne. Ez lenne később a zsilipszerű lakásmegoldás a leköltözni szándékozóknak, hogy amíg nem épült meg meg saját otthonuk, addig itt lakhatnának. Amint megépült otthonuk, átadhatják

helyüket a következő családnak. Ebben az épületben lennének kicsi apartmanok idős barátainknak, fiatal házásoknak. Itt lenne minden közösségi célú helyiség is. (Közösségi terem, kápolnával, ebédlő, konyha, raktár, könyvtár, zeneterem, tornaterem, stb.)

Azt képzelem, hogy a családok önálló házakat építenek. Mindenkinek munkát teremtünk, vagy maga meg tudja szervezni. Mindenki a másikra gondolva is teremti meg a munkalehetőségeket. Senki nem szűkölködik, testvéri segítség mellett készülnek az otthonok. A munkával szerzett jövedelmek minden családnak saját kezelésben vannak, mindenki megadott arányban táplálja a közös költségeket, fejlesztéseket, adásokat, mindent. Lehet, hogy a fizetése részben zöld elszámolásban egyenlítődik ki a közösségen belül.

Munkahely lesz a gazdaság, a közös háztartás, tanítás, szociális munka: öregek ellátása, szegénygondozás, kézműipar, műszergyártás stb. Munka lesz a harmadik világból érkező tanulók tanítása, a népfőiskola működtetése, a könyvkiadás stb. A menekültekkel való törődés, vagy a hajléktalanokra figyelés. A külföldi kapcsolatok ápolása, belső és külső kommunikáció. Minden fizetés egyforma lenne, mint az ausztráliai mintafaluban. Senki nem merülne ki a munkában úgy, hogy ne tudjon másokkal törődni. Jó lenne, ha a munkahelyek úgy készülének, hogy közös tulajdonná válnának. A nyereség a közösségé, mindenki egyforma fizetésért dolgozik.

Mindenkiben megbízunk, szeretettel segítjük, figyelmeztetjük egymást. Szerény életvitelre törekszünk, mert egyik legfontosabb dolgunk a keveset fogyasztás. Szavainkért, tetteinkért egymás előtt felelősek lennénk.

Azt képzelem, hogy lesz boltunk is, melyet szintén munkahelyszerűen működtetünk. Minden olyan dolgot be kell szereznünk ide, ami a természet és környezetvédő élethez fontos, a mindennapi élethez fontos. Szentantalfa lakói és a környező faluk is használhatják. Az elszámolások itt is keveredhetnek, lehet, hogy a péküzem dolgozói adnak kenyeret, s elvisznek számukra szükséges dolgokat. A külső lakókat is bevonhatjuk a cserekereskedelmünkbe, sőt más közösségeket is.

Szeretném, ha nem lenne olyan sok teljesen közös étkezés, mint a hutterieknél, hanem azt tartanám a családok számára megfelelőnek, hogy reggel és este, valamint munkaszüneti napokon a családok saját otthonukban étkeznek, maguk készítik ételüket. Hétköznap együtt ebédel a közösség, ezzel segítve a családokat, s valamennyire közösségi alkalommá téve az étkezést. Emellett az idősek, vagy egyedülállóak közösen étkezhetnek, mindig lenne persze ügyeleti beosztás, stb. Természetes az is, hogy közös ünnepléseknél lennének közös étkezések. Mindenki mindenkit vendégül láthat, jönnénk mennénk

egymásnál, de ezt sokszor kell, hogy az egyéni igények táplálják. Rendkívül fontos a vezetők éber figyelme, hogy senki ne váljék társtalanná, árvává.

Azt képzelem, hogy jézusi értékrenddel, bizalommal, egymást segítséssel szépen kialakulhatnak a munka, pihenés, közösségi programok, melyeknek ott is lenne tetszőleges és majdnem kötelező jellege is. Azt képzelem, hogy aki ott szeretne élni, az nyitott arra, hogy megállapodjunk közös rendben, szabályokban. Az odalátogató Bokortagok később már szintén ehhez a renchez kell, hogy alkalmazkodjanak, úgy mint a vendégek is.

Folyamatos munka lenne a közösségépítés, a legkülönbözőbb belső programokkal, s a kívülre menő apostolkodással. Akik közösségi munkákat végeznek, azokat a közösség ezekre a munkákra megkéri, és fizeti zöld forinttal, termékekkel, pénzzel.

Vezetőket választunk, akikre megválasztásuk ideje alatt bizalommal hallgatunk, döntéseiket elfogadjuk. Amint nem tudják csinálni a vállalt feladatot, másokat választunk. Nem kapnak magasabb díjazást, ugyanúgy lesz mindenki megfizetve. Ha másik munkát folytat később, az ugyanolyan értékes lesz.

A közösség elképzelésem szerint erős lesz attól, hogy szeretetre épül, a pénz csak követi az életet, nem kamatozik, csak gazdákat cserél. Kívül nem tartjuk bankban a pénzünköt, sem hitelt, sem kölcsönt nem veszünk igénybe. ezt elméletileg is megtámogatva, terjesszük is.

Ha valaki elfárad ebben a közös egyeztetést igénylő, megállapodásokat betartó életben, akkor eltávozhat békében. A háza, zöldbank-számlája megmutatja, hogy mit kap a közösségtől. Egészen természetes, hogy csak a közösségnél értékesítheti mindenét.

Minden munkahelyet úgy kell megteremtünk, hogy bárki helyettesíthető legyen, erre mindenkinek törekednie kell. Külső segítségeket mindig el kell fogadnunk, minden segíteni akarónak munkát kell találnunk.

A közösség kezdeti álmát mindvégig őrizni kell, mindenkinek figyelni kell rá.

Az istentiszteleti rendet közösen megbeszéljük és megállapodunk. Tartózkodunk az erőszaktól, befelé is. Mindenben. Fórumot teremtünk az új ötleteknek.

Kereszteléshez hasonló befogadó ünnepet teremtünk ahhoz, hogy a valóban felelős tagok közösen dönthessenek arról, hogy alakítjuk szabályainkat. A vezetők minden nap egyeztetnek. Szükség szerint a következő szintű vezetőkkel, s közösségi tagokkal.

Egy idő után reményeim szerint eggyé válhatunk mindenben. Mégis a fent elmondottak minden bizonytalankodó barátunkat megnyugtathatnak, egyáltalán nem érezné senki, hogy valamit el akarnak tőle venni, hanem vonzóvá válna, s nem lesz elég a hely

Bokorligeten. Ez a megoldás szervesen engedi fejlődni a hagyományos közösségi életet és a közbirtokosság felé haladót is.

(szerkesztői lábjegyzet: Egy kihűlt régi ügyünk? Mi a véleményed a jelen helyzetet, a mostani kezdeményezéseket ismerve? Miért nem született meg 'ez a hely'? Miért nincs ilyen hely Magyarországon?

Vannak-e a közösségeitekben rendszeres találkozó, program-megbeszélések és közös lelki-testi megmozdulások, közös-kassza, közös támogatótjaitok?

Notabene: Mi a helyzet a szektákkal? Kisegyházakkal? Nazarénusokkal? Mit tudtok róluk? De nem: Mit hallottatok róluk!?)

GROMON ANDRÁS

KEDVENC KÖZHELYEINK – AVAGY AZ ÖNZÉS NÉPSZERŰ IDEOLÓGIÁJA

Nem azért vagyunk a földön, hogy szórakozzunk!

Roppant tetszetősen hangzik ez. Komolyságot, megfontoltságot sejtet. Behatóbb vizsgálat nyomán azonban kiderül, hogy a komolyság, a megfontoltság csak álruha. De mit takar? Kiderül, ha megnézzük, kik és miért szokták alkalmazni ezt a közhelyet.

Úgy tűnik, főként azok, akik nem tudnak – nem szoktak kikapcsolódni, pihenni, „szórakozni”, mert szünet nélkül komoly dolgokkal foglalkoznak, nevezetesen dolgoznak, bár helyesebb lenne ezt mondani: robotolnak, hajtanak, „güriznek” – nem éppen kényszerből, nem a pusztta megélhetésért (nem is urak önkényéből és korbácsai alatt), hanem az egyre jobb megélhetésért, az egyre nagyobb jólétért, látástól-vakulásig.

Ők azok, akik számára nincs hétköznapi és vasárnap, nincs különbség dologidő és karácsony között, ők azok a „szolgák”, akik nyugodtan elmondhatnák, hogy „*mi Urunk: a Pénz*” (Ady). – S talán ide sorolhatjuk azokat is, akik nem megtollasodás érdekében hajtanak éjt nappallá téve, hanem egyszerűen attól rettegnek, hogy ha egy pillanatra abbahagynák a sürgés-forgást, egyszerre föltáruhálna előttük életük értelmének kérdése, és nem tudnának mit felelni. Ezért ők azok a „szolgák”, akik nyugodtan elmondhatnák: „*mi Urunk: a Munka*”.

Elmondhatnák, ha becsületesek lennének.

De nem azok. Ehelyett ideológiát gyártanak, bizonyítványukat magyarázandó, mondván, „nem azért vagyunk a földön, hogy szórakozzunk”. *Bűnből kovácsolnak erényt*, az álkamolyság látszatát keltik, komorságukat rejtendő, s azt a végzetesen beszűkült világnézetet, amelynek számára az egyetlen valóság az, ami megfogható, s amit a Pénz szimbolizál. Ráadásul „savanyú a szőlő”: hiszen szeretnének ők „szórakozni”, szeretnének időről időre (vagy véglegesen is) kilépni a

taposómalomból, de nem mernek: félnek a veszteségtől, illetve attól, hogy rájuk szakad életük céltalansága.

Pedig ha kizárólagosan nem mondhatjuk is, hogy azért vagyunk a földön, hogy szórakozzunk, annyit mindenképp mondhatunk, hogy azért *is* vagyunk a földön. Isten talán nem annyira komolyságában, mint inkább jókedvében teremtette az embert, a *homo ludens* igazán Isten képmása, és a transzcendenciának egyik legvilágosabb megnyilvánulása és bizonyítéka itt a földön: a szó eredeti, tiszta értelmében vett játék, „szórakozás”.

Mosom kezeimet!

Lényeges elemei ennek a szemléletnek, illetve magatartásnak:

a) *A felelősség nem vállalása.* Pilátus egy közösen végrehajtott gyilkosságban sem a felelősség rá eső részét, sem a tisztéből fakadó végső felelősséget nem vállalja. Helyzetéből fakadóan az átlagember ilyen súlyú ügyekben nem is vállalhatja a végső felelősséget, de a baj az, hogy a felelősség rá eső részét sem vállalja (pl. háborúzás, éhezők éhezni hagyása). De kibújik a szög a zsákból a hétköznapi ügyekben, amelyekben a lehetséges végső felelősséget sem (még kevésbé) vállalja. Ártatlansági örületben szenved.

b) *A felelősség áthárítása.* A nem-vállalás lehetne még pusztán gyávaóság, az áthárítás már kifejezett rosszindulat jele. Megbélyegez és elítél.

c) *Mások előtt tisztának látszani akarás.* Ez nagyon lényeges. Lehet a tényállás akármi, az huszadrangú, de az ilyen ember számára, mondhatni, szinte végső érték az, hogy mások tisztának lássák őt. Mert ha ezt sikerül elérnie, akkor tudja csak tisztának látni saját magát. Ebből is következik:

d) *A saját lelkiismeret nem fontos.* Első pillanatra úgy tűnik, nincs is. De még Pilátusnak, az igazi nagy kutyák egyikének is van: „*Én semmi vétket sem találok benne*” (Jn 18,38; 19,6.12). Ám lelkiismeretét „saját jól felfogott érdekében” elaltatja. Mint mindenki, aki az ő szellemében cselekszik. Ezek után nem csoda, ha oly fontossá válik az ilyen ember számára, hogy mások tisztának lássák. Belső irányítóját elvetette, kénytelen külsőkhöz igazodni.

e) *Belső hazugság.* Az előző négy mozzanat mindegyike belső hazugságot takar. Csak ennek a hazugságnak az árán és alapján lehet a felelősséget nem vállalni, másokra áthárítani, tisztának látszani és lelkiismeretet elaltatni. A belső hazugság azonban csak úgy lehet megnyugtató, ha mások megerősítik. Ezért feltétlen elemként társul hozzá:

f) *A képmutatás.* Pilátus vizet hozat és a nyilvánosság előtt megmossa kezeit. Nemcsak tisztának látszani akar, hanem meg is játssza a tisztát. A képmutatás itt tökéletes. A legtöbb embernek erre nincs módja (meg elég fantáziája sem), ezért a képmutatás többnyire